

طراحی الگوی تأمین مالی شرکت‌های تعاونی استان ایلام

کرمرضا رستمی^۱، اردشیر شیری^{۲*}، اسفندیار محمدی^۳، علی یاسینی^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۵/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۳۰

چکیده

یکی از عوامل مهم در فرایند تصمیم‌گیری شرکت‌ها، شیوه‌های تأمین مالی است. پژوهش حاضر با هدف طراحی الگویی برای تأمین مالی شرکت‌های تعاونی انجام شد. این تحقیق از نوع بنیادی و از جهت ماهیت، آمیخته اکتشافی (کیفی - کمی) و شیوه گردآوری داده‌ها در بخش کیفی، نظر خبرگان با استفاده از تکنیک دلفی بود و در بخش کمی از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شد. جامعه آماری در بخش کیفی را متخصصان حوزه مالی و مدیران شرکت‌های تعاونی استان ایلام تشکیل دادند که به شیوه نمونه‌گیری گلوله برفی ۲۰ نفر به این منظور انتخاب شدند و تکنیک دلفی اجرا گردید. در بخش کمی، از ۱۶۱۶ نفر جامعه آماری، شامل کارشناسان و مدیران عامل شرکت‌های تعاونی، به شیوه تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم، ۳۱۰ نفر با فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی چک لیست تکنیک دلفی و در بخش کمی پرسش‌نامه مبتنی بر خروجی دلفی بود. روایی ابزار از طریق روایی محتوا و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد. با استفاده از ضریب کندال و تحلیل عاملی تأییدی، داده‌ها تجزیه و تحلیل شدند. بر پایه یافته‌ها در چهار دوره انجام شده دلفی، حدود ۹۶ شاخص شناسایی شدند که در فرایند دلفی پس از حذف مؤلفه‌های با میانگین پایین، ۴۲ شاخص در قالب ۷ مؤلفه اصلی شامل سیاست‌های حمایتی، خلق ارزش، مشارکت مردمی، متغیرهای استقراض، سرمایه‌گذاری، روش‌های نوین تأمین مالی و منابع داخلی، مؤثر ارزیابی شدند.

واژه‌های کلیدی: شرکت‌های تعاونی، تأمین مالی، استان ایلام

۱. دانشجوی دکتری مدیریت مالی، واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی ایلام

۲. دانشیار گروه مدیریت، دانشگاه ایلام

* نویسنده مسئول

۳. دانشیار گروه مدیریت، دانشگاه ایلام

۴. استادیار گروه مدیریت، دانشگاه ایلام

مقدمه

امروزه تأمین مالی یکی از مسائل مهمی است که هر شرکتی به نحوی با آن روبه روست. از این رو، یکی از تصمیمات مدیران واحد اقتصادی به منظور حداکثر ساختن ثروت سهامداران، تصمیمات مربوط به تأمین مالی است (کردستانی و همکاران، ۱۳۸۹). تأمین منابع مالی در انجام فعالیت های اقتصادی و بازرگانی و سرمایه در گردش کاربرد دارد و از طریق روش پرداخت و ضمانت نامه ها، سرمایه گذاری مستقیم، سرمایه گذاری غیر مستقیم، خرید دین، مشارکت مدنی و وام و ... امکان پذیر است (فدایی واحد و مایل، ۱۳۹۳). چرخ تولید، توسعه و پیشرفت شرکت ها به وسیله منابع مالی مناسب به حرکت در می آید. برای اجرا و تکمیل پروژه های صنعتی و اجرایی به منابع مالی و سرمایه مناسب نیاز است و همین امر باعث اهمیت مقوله روش تأمین مالی می شود. به دست آوردن وجوه مورد نیاز برای راه اندازی کسب و کارها همواره به عنوان یک چالش برای کارآفرینان مطرح بوده است. فرایند به دست آوردن وجوه مورد نیاز ممکن است ماه ها به طول انجامد و شرکت های تعاونی را از حرفه مدیریت کسب و کار منصرف کند. از سوی دیگر، بدون تأمین مالی کافی، کسب و کارهای نوپا هرگز به موفقیت نخواهند رسید و کمبود سرمایه گذاری موجب بسیاری از شکست ها در کسب و کارهای جدید می گردد (بیگدلو، ۱۳۸۳).

سیستم مالی شرکت های تعاونی از بازارها، ابزارها و محصولات مالی متنوعی تشکیل شده است. بر این اساس، توسعه مالی یک مفهوم چندوجهی است که علاوه بر توسعه بخش بانکی، ابعاد دیگری چون توسعه بخش مالی غیر بانکی، توسعه بخش پولی و سیاست گذاری پولی، مقررات و نظارت بانکی، باز بودن بخش مالی و محیط نهادی را در بر می گیرد. در این راستا، سیستم های مالی کارآمد می توانند از طریق کسب اطلاعات درباره فرصت های سرمایه گذاری، تجمیع و تجهیز پس اندازها، نظارت بر سرمایه گذاری ها و اعمال حاکمیت شرکتی، تسهیل مبادله کالاها و خدمات و توزیع و مدیریت ریسک، با کاهش هزینه های مبادله و کسب و تحلیل اطلاعات، موجب تخصیص بهتر منابع و در نهایت، افزایش رشد اقتصادی شوند. همچنین سیستم های مالی کارآمدتر موانع تأمین مالی خارجی را کاهش می دهند و با تسهیل شرایط دسترسی واحدهای تولیدی و صنعتی به

سرمایه‌های خارجی، زمینه گسترش سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی بیشتر را فراهم می‌سازند (دادگر و نظری، ۱۳۸۸). در حقیقت، بنای تعاون در مرحله نخست، به اتکای مردم و براساس نیازمندی و توانایی آنها پی‌ریزی می‌شود، لیکن با وجود علاقه‌مندی افراد در همکاری و تعاون، شروع فعالیت و تداوم آن نیازمند جمع‌آوری سرمایه است (جعفری و همکاران، ۱۳۸۱). از طرفی، در تعاونی‌ها، گروه همسو به دنبال افزایش درآمد و سود هستند و این فعالیت گروهی می‌تواند باعث پیشرفت چشمگیر تعاونی در زمینه فعالیت خود شود. از سوی دیگر، به دلیل اینکه سود تعاونی عاید تمامی اعضا می‌شود، کنترل ویژه اعضا بر فعالیت‌های اقتصادی تعاونی امکان هرگونه سوء استفاده و تخلف این تعاونی‌ها را متنفی می‌کند و باعث می‌شود که سود تعاونی به صورت عادلانه میان اعضا تقسیم شود و در نتیجه اعضا مشارکت کامل در تولید و فعالیت مورد نظر تعاونی داشته باشند (نجفی، ۱۳۸۸). در رابطه با ضرورت و نقش حضور تعاونی‌ها در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی می‌توان به مواردی مانند ارتقای مردم سالاری، ایجاد بازارهای باز، دستیابی به توسعه (نامغ، ۱۳۸۵) و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، توسعه مشارکت، خودیاری، برابری و تساوی و رفع نیازهای مشترک اعضا اشاره کرد (محمدی، ۱۳۸۸). توسعه روزافزون بنگاه‌های اقتصادی نیازمند تأمین مالی قابل ملاحظه‌ای است که اغلب از عهده مؤسسان خارج است. در این زمینه، بازار سرمایه برای شرکت‌ها این امکان را فراهم می‌آورد که منابع مالی مورد نیاز خود را از طریق عرضه سهام و انتشار بدهی تأمین نمایند (خانی و همکاران، ۱۳۹۲). تعاونی‌ها، به عنوان نهاد اجتماعی اقتصادی، برای بقا بایستی به اقتصاد خود با دید ارزشی نگرینسته و به آن ارزش اضافه نمایند. در نتیجه، این اقدام منجر به منافع در سطح درونی و بیرونی تعاونی‌ها می‌شود (Herrera & Davo, 2016) برخی، به دلیل افزایش فشارهای اقتصادی و افزایش هزینه‌های تولید، به مدیریت چرخه تأمین روی آورده‌اند (Chung et al., 2016). نحوه تأمین منابع مالی شرکت‌های تعاونی بسیار مهم و حساس است به گونه‌ای که بی‌توجهی به این امر ممکن است موجبات ورشکستگی را فراهم آورد و یا برعکس موقعیت آنها را در مقایسه با رقبا بهبود ببخشد. همچنین مدیریت صحیح منابع مالی هزینه‌های تولید و یا خدمات شرکت‌های تعاونی را کاهش می‌دهد و آنها را به سودآوری بیشتر نزدیک می‌کند

(Asadsadi & Lftikhar, 2011). شناسایی کامل و اساسی راه های تأمین مالی تعاونی‌ها در هر کشور بدون توجه به زیرساخت‌ها و پایه‌ها و نهادهای مالی امکان پذیر نیست. در این راستا، توسعه تعاونی‌ها در هر کشور جدای از توسعه و تنوع نهادهای مالی و دگرذیسی در شیوه‌های مختلف تأمین مالی آن کشور نبوده است. سیستم مالی یک کشور از بازارها، ابزارها و محصولات مالی متنوعی تشکیل شده است. گفتنی است شرکت‌ها و سازمان‌های تعاونی هم از لحاظ اصول مشارکت و اداره امور و هم از نظر شیوه تشکیل و تجمیع سرمایه، با مؤسسات تجاری تفاوت دارند. این شرکت‌ها از طریق به هم پیوستن نیروهای فردی انسان‌ها، موفق به ایجاد قدرت بزرگی می‌شوند که در عین داشتن سرمایه اندک، با برخورداری از قدرت‌های جمعی می‌توانند به بهبود شرایط کار و زندگی نائل آیند (Raja & Kumar, 2008).

در ایران، وضعیت نابسامان سیاسی و تحریم‌های اقتصادی، نوسانات شدید در بازار ارز، زیرساخت‌های ناکافی و نامتناسب و بالاخره سیاست‌های متناقض و بی‌ثبات اقتصادی، مسئله تأمین مالی را با مشکلات عدیده‌ای مواجه نموده و جایگاه ایران را در شاخص‌های بین‌المللی در فضای تأمین مالی تنزل داده است. این در حالی است که توانایی تعاونی‌ها در مشخص کردن منابع مالی و تهیه برنامه‌های مالی مناسب جهت راه‌اندازی و توسعه فعالیت بنگاه از عوامل اصلی رشد و پیشرفت کسب و کار به شمار می‌رود. شرایط نامناسب تولیدکنندگان، ریسک بالای محصولات تولیدی، سود کم حاصل از تولید و بسیاری از موانع موجود در فعالیت‌های تولیدی موجب شده است که بانک‌ها تمایلی به اعطای تسهیلات به بخش تولید و به خصوص شرکت‌های تعاونی نداشته باشند و اولویت را به فعالیت‌های خدماتی و بازرگانی دهند که بازگشت سرمایه در آنها در کوتاه مدت صورت می‌گیرد و سود به دست آمده ملموس و تضمین شده است. تا زمانی که برای یک سیستم (مانند یک شرکت) هدفی مشخص نشود، آن سیستم نمی‌داند به کجا برود. اگر هدف مشخص شود ولی برنامه‌ریزی انجام نگیرد، آن سیستم نمی‌داند که چگونه به آن هدف برسد. بنابراین، هر سیستمی که خواهان موفقیت است باید اهداف مشخص داشته باشد و نحوه و زمان (برنامه) رسیدن به آن هدف

را نیز تعیین نماید تا بر اساس برنامه تهیه شده به سوی اهداف مورد نظر به پیش رود و همواره ناظر بر حرکت خود باشد تا انحرافات را شناسایی و تعدیل کند (حسنقلی پور و آقازاده، ۱۳۸۴).
لذا با توجه به اهمیت و ضرورت موضوع تأمین مالی در توسعه بخش تعاون، هدف از انجام این پژوهش طراحی الگو و شناسایی مؤلفه‌ها و عوامل تأثیرگذار و تجزیه و تحلیل آن در تأمین مالی شرکت‌های تعاونی استان ایلام بود. در ادامه، با توجه به اهمیت کلیات بحث، به ارائه تعاریفی مرتبط پرداخته می‌شود

راه‌های تأمین مالی در شرکت‌های تعاونی

یکی از مهم‌ترین منابع مورد نیاز شرکت‌های تعاونی، منابع مالی است. نحوه تأمین منابع مالی بسیار مهم و حساس است به گونه‌ای که بی‌توجهی به این امر ممکن است موجبات ورشکستگی تعاونی‌ها را فراهم آورد و یا برعکس موقعیت را در مقایسه با رقبا بهبود ببخشد. همچنین مدیریت صحیح منابع مالی هزینه‌های تولید و یا خدمات شرکت‌های تعاونی را می‌کاهد و آنها را به سودآوری بیشتر نزدیک می‌کند (Asadsadi & Lftikhar, 2011) و (حسنقلی پور، آقازاده، ۱۳۸۴).

استقراض

استقراض، به عنوان یکی از راه‌های مهم تأمین مالی درآمد دولت، امروزه با گسترش وظایف و مسئولیت‌های عمومی دولت‌ها، اهمیت زیادی کسب نموده است. در بسیاری از کشورهای جهان، برای جبران کسری بودجه و همچنین دستیابی به امکانات پولی و اعتباری جدید، مبادرت به استقراض از منابع مختلف می‌شود. استقراض به معنی وسیع کلمه استفاده از ظرفیت‌های پس‌انداز جامعه و به کار انداختن آن در تأمین نیازهای مالی است (Chang, 2015).

سرمایه‌گذاری

در روش سرمایه‌گذاری، تأمین‌کننده منابع مالی با قبول ریسک ناشی از به کارگیری منابع مالی در فعالیت یا طرح مورد نظر، برگشت اصل و سود منابع سرمایه‌گذاری شده را از عملکرد

اقتصادی طرح انتظار دارد. تأمین مالی از هر منبعی و از هر روشی موجب بدهکار شدن شرکت به اعضای خارج از آن می شود. البته لازم است به این نکته توجه شود که بدهکار بودن تا نسبت مناسبی از سرمایه شرکت معمولاً یک مزیت برای آن شرکت محسوب می شود (Vinsó, 2016). صندوق‌های سرمایه‌گذاری ریسک‌پذیر با نرخ‌های پایین‌تر نیز اقدام به اعطای وام می‌کنند. برای مثال، صندوق‌های سرمایه‌گذاری ریسک‌پذیر با اعطای سرمایه‌های زمان‌بندی شده به فرد کارآفرین از او حمایت می‌کنند و در صورت شکست طرح، تقاضای ضرر و زیان یا هزینه‌های انجام گرفته تا آن مقطع را نمی‌کنند (Herrera et al., 2016).

مشارکت‌های مردمی

نقش مشارکت مردم و بخش خصوصی در اداره شرکت‌های تعاونی بسیار مؤثر است و این شرکت‌ها برای ارتقای فعالیت‌های خود نیازمند همکاری هر چه بیشتر مردم می‌باشند. به نظر می‌رسد می‌توان با ایجاد اجتماعاتی از افراد علاقه‌مند و یا با تجربه در فعالیت‌های تعاونی‌ها، بسترسازی مناسب به منظور ارتقای مشارکت عمومی و گونه‌ای از تأمین مالی نوین برای راه اندازی شرکت‌های تعاونی صورت داد (Peric' & Babic', 2016).

روش‌های تأمین مالی داخلی

بحث تأمین مالی به خصوص در کشورهای در حال توسعه از اهمیت دو چندان برخوردار است. کشورهای در حال توسعه به منظور پیشرفت در عرصه‌های مختلف اقتصادی نیاز به منابع مالی فراوان دارند. در این کشورها، برخی از پروژه‌ها را با تأمین مالی داخلی می‌توان انجام داد. روش‌های تأمین مالی داخلی در دو گروه تأمین مالی کوتاه‌مدت و بلندمدت مورد مطالعه قرار می‌گیرد. تأمین مالی کوتاه مدت برای پشتیبانی سرمایه‌گذاری موقت در دارایی‌های جاری مورد استفاده قرار می‌گیرد. مهم‌ترین منابع تأمین داخلی در شرکت‌های تعاونی عبارت‌اند از: افزایش سهام اعضا، سود انباشته، اندوخته و آورده‌های نقدی (Chang, 2015).

سیاست‌های حمایتی

سیاست‌های حمایتی دولت از تعاونی‌ها و شرکت‌های تعاونی از طریق روش‌هایی از جمله تخفیف مالیاتی، ارائه تسهیلات اعتباری حمایتی به وسیله کلیه مؤسسات مالی کشور و پرهیز از هرگونه دریافت اضافی از تعاونی‌ها نسبت به بخش خصوصی صورت می‌گیرد. در راستای اجرای این بند، به مباحث تخفیف‌های مالیاتی و حق بیمه سهم کارفرما برای اشتغال اعضا در شرکت‌های تعاونی ارائه تسهیلات اعتباری و پرهیز از دریافت اضافی دولت از تعاونی‌ها نسبت به بخش خصوصی توجه ویژه‌ای می‌شود (فدایی واحد و مایل، ۱۳۹۳).

خلق ارزش

امروزه با وجود مفهوم خلق ارزش، مسائل اجتماعی یک فرصت تلقی می‌شوند و شرکت‌ها به جای هزینه برای حل مشکلات، درآمد و سود خود را از طریق افزودن ارزشی به جامعه بالا می‌برند و به طور خاص روی چالش‌های اجتماعی تمرکز می‌کنند و دیگر تنها برای بهبود وجهه خود، در انتظار مصرف‌کنندگان نیستند. ایده‌پردازی و آموزش از مهم‌ترین فاکتورهای خلق ارزش هستند. ایده‌پردازی فرایند خلاقانه‌ای است که ایده‌های نوین طی آن ایجاد می‌گردد، توسعه داده می‌شود، به اشتراک گذاشته می‌شود و به ثمر می‌نشیند. شرکت‌های تعاونی با خلق ارزش در فعالیت‌های خود و با ارائه ایده‌های نوآورانه و فناورانه می‌توانند در کسب منابع مالی و بهبود عملکرد مالی خود گام بردارند (Vinsso, 2016).

روش‌های نوین تأمین مالی

تأمین مالی نوین در تمامی کشورها با چالش‌های مختلفی روبه‌روست. برخی از این چالش‌ها تقریباً در تمامی کشورها مشترک است و به ماهیت نوآوری، ریسک‌های موجود در آن، شرایط بومی و میزان توسعه‌یافتگی هر کشور اختصاص دارد. ایران نیز علاوه بر چالش‌های عمومی این حوزه، با چالش‌های مرتبط با کشورهای در حال توسعه روبه‌روست. یکی از کارکردهای نظام ملی

نوآوری، تأمین منابع مالی نوآوری است. در این باره، عباراتی همچون تأمین مالی، نوآوری در تأمین مالی، روش‌های نوین تأمین مالی و ... مطرح شده است. این روش شامل رفع محدودیت‌های قانونی، کاهش دیوان سالاری و همچنین کاهش مشکلات و موانع وثیقه‌ای می‌باشد. از طرفی، نوع ارتباطات و سرمایه اجتماعی نیز بر روش‌های تأمین مالی تأثیرگذار می‌باشد. افراد و شرکت‌ها با ایجاد ارتباط با دیگران و استفاده از روابط مؤثر می‌توانند در تأمین مالی مستقیم و غیر مستقیم شرکت‌ها دخالت داشته باشند (فدایی واحد و مایل، ۱۳۹۳).

پیشینه تحقیق

اسلامی بیدگلی و مظاهری (۱۳۸۸) نشان دادند بین سطح بدهی بهینه و میزان بدهی بلندمدت رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و میان متغیر کسری مالی و تغییرات بدهی بلندمدت رابطه معنی‌داری وجود ندارد. این پژوهش با رد نظریه ترجیحی، نظریه توازن ایستا را تأیید کرد.

افجه‌ای و سجادی‌نایینی (۱۳۸۹) در تحقیق خود در زمینه اولویت‌بندی اهمیت انواع حمایت‌های دولتی از شرکت‌های کوچک و متوسط دریافتند که حمایت‌های مالی و اعتباری در اولویت اول قرار دارند و پس از آن حمایت‌های زیرساختی، حمایت‌های بازاریابی و تحقیقات بازار، حمایت‌های آموزشی و فنی و حمایت‌های مشاوره‌ای و ترویجی قرار می‌گیرند.

محققانی از جمله پاچون (Pachon, 2016) تأمین منابع مالی را یکی از وظایف اولیه برای شرکت‌های تعاونی می‌دانند.

حسینی و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیقی تحت عنوان «وضعیت تأمین مالی تعاونی‌ها و شیوه‌های تقویت آن» به این نتیجه رسیدند که تعاونی‌های کشور در قالب الگوهای سنتی اداره می‌شوند و به لحاظ تأمین مالی فاقد روش‌ها، نهادها و انعطاف‌پذیری لازم هستند که با این وضعیت، رسیدن به سهم ۲۵ درصدی از اقتصاد ملی میسر نخواهد بود.

حسینی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیقی با عنوان «بررسی الگوها و استراتژی‌های نوین تأمین مالی شرکت‌های تعاونی در اقتصاد ایران» به این نتیجه رسیدند که الگوی سازمانی تعاونی سنتی در

تأمین مالی تعاونی‌ها در ایران مؤثر نیست و سایر الگوهای سازمانی تعاونی مانند سرمایه‌گذاری نسبی، عضو سرمایه‌گذار، نسل جدید، تعاونی با واحدهای مستقل دارای سرمایه در حال افزایش، سهام سرمایه‌گذار و تبدیل شدن به شرکت سرمایه محور، در تأمین مالی تعاونی‌ها در ایران مؤثرند. آقاجانی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی با عنوان «تبیین روش‌های تأمین مالی طرح‌های کارآفرینانه» به این نتیجه رسیدند که هر کدام از چهار روش تأمین مالی ارائه شده با شدت و ضعف خاص خود مورد توجه کارآفرینان بوده‌اند. از این نظر، روش سرمایه شخصی در اولویت اول و روش‌های استقراض، سهام و منابع داخلی در اولویت‌های بعدی قرار داشتند. همچنین کارآفرینان مورد مطالعه در مجموع آگاهی‌های کمتری از روش‌های مختلف و متنوع تأمین مالی داشتند و به روش‌های رایج و مورد استفاده همگان توجه کرده‌اند.

عطایی و همکاران (۱۳۹۵) تأمین مالی تعاونی‌های تولید را از عوامل موفقیت آنها دانسته‌اند. شیخ و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر نرخ تورم بر تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» (از طریق بدهی‌های بانکی و انتشار سهام) به این نتیجه دست یافتند که نرخ تورم بر تأمین مالی از طریق بدهی بانکی، تأثیر بیشتری نسبت به تأمین مالی از طریق انتشار سهام دارد. همچنین مشاهده شد ریسک مالی دارای بیشترین تأثیر بر تأمین مالی از هر دو طریق و نیز نسبت مالکانه دارای کمترین تأثیر برای تأمین مالی از طریق بدهی است و نرخ بازدهی کل دارای کمترین تأثیر برای تأمین مالی از طریق انتشار سهام است.

نتایج پژوهش چاداد و میسائیل (Chaddad & Michael, 2004) نشان داد که ساختار سازمانی تعاونی‌ها نقش مهمی در نحوه تأمین مالی و تشکیل ساختار سرمایه آنها ایفا می‌کند.

چاداد و کوک (Chaddad & Cook, 2003) بر مبنای نظری حق مالکیت شرکت، طیفی از الگوهای سازمانی مشترک را تشریح و استدلال کردند که الگوهای سازمانی تعاونی را می‌توان بر مبنای تعریفی که از حق مالکیت ارائه می‌شود و بر اساس نحوه تخصیص این حق به عواملی که به طور قراردادی با شرکت در ارتباط هستند (اعضای حامیان سرمایه‌گذاران خارجی) از یکدیگر متمایز ساخت. در الگوی سنتی تعاونی (فارغ از تعداد سهام که اعضا دارند)، هر عضو دارای یک حق رأی

است. تأمین مالی در تعاونی‌های سنتی به روش سرمایه‌گذاری مجدد مازاد برگشتی اعضا و دریافت وام از نهادهای مالی استوار است. همواره یکی از دغدغه‌های مدیران، تأمین مالی بنگاه اقتصادی است. مدیران باید تصمیم بگیرند و جوه مورد نیاز خود را چگونه تأمین و منابع مالی در دسترس را چگونه مصرف کنند (Frank & Goyal, 2003).

چو (Choe, 2007) مشکلات بانک‌های منطقه‌ای ژاپن را در تأمین مالی شرکت‌های تعاونی از دیدگاه اقتصاد سیاسی بررسی نمود. و نشان داد که دولت باید برای حفظ منافع سیاسی، سرمایه‌گذاری‌های مربوط به طرح‌های کارآفرینی و بهینه‌سازی آنها را در اولویت قرار دهد. این محقق عدم ضمانت بازپرداخت وام را باعث کاهش انگیزه بانک‌ها در ارائه تسهیلات به کارآفرینی و دخالت دولت مرکزی را در این زمینه کارساز می‌داند.

شاه و همکاران (Shah et al., 2010) در تحقیقی در پاکستان نشان دادند که رهیافت محافظه کارانه از سوی شرکت‌های کوچک و متوسط در این کشور مهم‌ترین روش برای تأمین مالی است و در مجموع ساز و کارهای مختلفی از قبیل حمایتی، تسهیلاتی، سیاست‌گذاری، روان‌شناختی، آموزشی، پشتیبانی و غیره می‌تواند در تأمین مالی شرکت‌های تعاونی تأثیرگذار باشد.

طبق نظریه جانباز (Janbaz, 2010) شرکت‌های ایرانی در ساختار سرمایه خود کاملاً از یک نظریه خاص ساختار سرمایه پیروی نمی‌کنند، اما ساختار سرمایه شرکت‌ها بیشتر با پیش‌بینی‌های نظریه ترجیحی مطابقت دارد. بررسی پیشینه این تحقیق نشان می‌دهد که می‌توان موانع تأمین مالی را به صورت موانع تسهیلاتی، سازمانی، فرهنگی، قوانین و مقررات، اطلاعاتی، زیرساختی، حمایتی، آموزشی و سرمایه‌ها دسته بندی کرد.

لین و همکاران (Lin et al., 2011) در پژوهشی به بررسی رابطه تمرکز مالکیت و محدودیت در تأمین مالی خارجی شرکت‌ها طی سالهای ۱۹۹۴ تا ۲۰۰۲ پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد شرکت‌های با تمرکز مالکیت پایین‌تر، از محدودیت مالی خارجی بیشتر برخوردارند. همچنین آنان در پژوهش خود عنوان کردند مشکلات نمایندگی و مالکیت نامناسب شرکت‌ها تأثیر نامطلوبی در حزب سرمایه‌گذاران آنان دارد.

افراسیابی و احمدی‌نیا (Afrasiabi & Ahmadiania, 2011) به بررسی اثر تأمین مالی بر روی ساختار سرمایه شرکت‌های ایرانی پرداختند. یافته‌های آنها نشان داد شرکت‌هایی که از طریق انتشار سهام به تأمین مالی پرداختند، دارای ریسک کمتر و بازده بیشتر هستند؛ در نتیجه، این شرکت‌ها عملکرد بهتری در برابر ریسک سیستماتیک دارند و ارزش بیشتری برای سهامداران خود ایجاد می‌کنند.

کیم (Kim, 2014) توجه به زیرساخت‌های عمومی خصوصی را در تأمین مالی تعاونی‌ها پراهمیت دانسته است. همچنین سه راهکار حساب‌های قابل وصول، حساب‌های اعتباری و سهام برای تأمین مالی تعاونی پیشنهاد شده است.

پروانکا و همکاران (Proenca et al., 2014) در پژوهشی با عنوان "تعیین ساختار سرمایه در گردش پس از بحران اقتصادی سال ۲۰۰۸ در بورس اوراق بهادار کشور پرتغال" به این نتیجه رسیدند که میزان نقدینگی، ساختار دارایی‌ها و سودآوری از عوامل مهم مؤثر بر ساختار سرمایه بنگاه‌ها هستند.

زیرامبا (Ziramba, 2014) منابع داخلی جهت توسعه منابع مالی را در کشورهای نامبیا از لحاظ فرصت‌ها و محدودیت‌ها بررسی نمود.

منیاها و همکاران (Menyaha et al., 2014) رابطه علت و معلولی بین توسعه مالی و رشد اقتصادی را در ۲۸ کشور آفریقایی برحسب چارچوب تجارت بین‌المللی بررسی نمودند. آنها شاخص توسعه مالی را بر اساس چهار شاخص توسعه مالی بسط دادند که نتایج تحقیق حمایت محدودی را از فرضیات رشد مالی و تجاری نشان می‌دهد. همچنین به این نتیجه رسیدند که تلاش‌های اخیر در توسعه مالی و آزادسازی تجاری به نظر نمی‌رسد تأثیر مهمی در رشد داشته باشند.

سان (San, 2013) در پژوهشی با عنوان «رابطه بین اخبار تورم و بازده سهام» به این نتیجه رسید که طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۲، بازده سهام رابطه معنادار و منفی با شاخص قیمت تولید کننده داشت. او همچنین به این نتیجه رسید که بین بازده سهام و شاخص قیمت مصرف کننده رابطه

معناداری وجود ندارد و در حالت کلی، قیمت سهام به طور پیوسته همراه با تورم افزایش نمی‌یابد و زمانی طول می‌کشد تا افزایش قیمت سهام متناسب با تورم شود.

با اینکه مطالعات صورت گرفته بینش مفیدی در زمینه تأمین مالی فراهم می‌نمایند، ولی در مورد چگونگی تأثیرگذاری عوامل مرتبط در طراحی یک الگوی مناسب تأمین مالی در شرکت‌های کوچک و متوسط مطالعات کمی انجام گرفته است. بنابراین، چون در عصر جدید، شیوه‌های تأمین مالی می‌تواند فرصت‌های اقتصادی زیادی برای مؤسسات و شرکت‌ها به همراه داشته باشد، لذا در این تحقیق سعی می‌شود یک الگوی مناسب تأمین مالی در شرکت‌های تعاونی استان ایلام ارائه گردد. همچنین در تحقیقاتی که دیگران انجام دادند و نمونه‌هایی از آنها ارائه گردید، هیچ‌گونه توجهی به طراحی یک الگوی مناسب تأمین مالی و عوامل مؤثر بر آن نشده است، لذا در این تحقیق سعی گردید که عوامل مهم و تأثیرگذار بر تأمین مالی شرکت‌های تعاونی بررسی و نهایتاً یک الگوی مناسب ارزیابی شود تا سازمان‌ها و شرکت‌ها بتوانند از فرصت‌های اقتصادی موجود به مزایای رقابتی دست یابند.

روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر یک پژوهش بنیادی و از جهت شیوه گردآوری داده‌های آمیخته اکتشافی (کیفی-کمی) است. برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به چارچوب نظری و پیشینه پژوهش از روش کتابخانه‌ای و برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نظر جهت آزمون فرضیات و سنجش نظرات اعضا از روش میدانی و پرسش‌نامه بهره گرفته شد که روایی و پایایی آن مورد تأیید قرار گرفت. در طرح تحقیق آمیخته، محقق ابتدا از طریق روش تحقیق کیفی اطلاعات مورد نیاز را جمع‌آوری می‌کند. گردآوری اطلاعات کیفی منجر به توصیف جنبه‌های بی‌شماری از پدیده می‌شود. این شناخت اولیه امکان صورت بندی فرضیه(هایی) درباره بروز پدیده مورد مطالعه را فراهم می‌کند. پس از این مرحله از تحقیق به منظور آزمودن فرضیات تدوین شده می‌توان با استفاده از روش‌های تحقیق کمی، داده‌های حاصل از مرحله کیفی را اعتباربخشی و عوامل دارای تأثیر کمتر را اصلاح، جایگزین و یا

حذف کرد. بر اساس تعریف موضوع، تخصص‌های مورد نیاز تعیین و اعضای پانل دلفی در چهار مرحله و با استفاده از روش‌های نمونه‌گیری غیراحتمالی شناسایی و انتخاب شدند. در مرحله اول روش دلفی ابتدا موضوع و ابعاد آن بررسی شد. با مطالعه گسترده درباره مباحث مالی از جمله عملکرد مالی، روش‌های تأمین مالی و ... و بررسی وضعیت منابع مالی از دیدگاه صاحب‌نظران داخلی و خارجی، برخی منابع مؤثر بر تأمین مالی شرکت‌های تعاونی شناسایی گردیدند. هم‌زمان با شناسایی و تعیین اعضای پانل و مکاتبه با هریک از آنان و توضیح برخی مؤلفه‌های استخراج شده در مبانی نظری (برخی موارد به صورت حضوری) از آنان خواسته شد تا مؤلفه‌هایی را پیشنهاد دهند که حیثاً مد نظر قرار نگرفته‌اند. درحقیقت، در مرحله اول دلفی با کمک اعضای پانل و اساتید برجسته مدیریت و کارشناسان خبره شرکت‌های تعاونی، سیاهه‌ای از عوامل مؤثر بر تأمین مالی شرکت‌های تعاونی احصا و تحلیل گردید.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پرسش‌نامه در بخش آمار توصیفی، شاخص‌های آماری نظیر فراوانی، میانگین، انحراف معیار، جداول و نمودارهای آماری به کار گرفته شد. در بخش آمار استنباطی، از آزمون‌های ضریب کندال استفاده شد. تحلیل داده‌های کیفی با استفاده از تکنیک دلفی صورت گرفت و در بخش کمی تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از معادلات ساختاری و نرم افزار لیزرل انجام شد. جامعه آماری در بخش کیفی شامل خبرگان حوزه مالی و تأمین مالی و همچنین مدیران و کارشناسان با تجربه شرکت‌های تعاونی و افراد مطلع از موضوع تأمین مالی بود. در بخش کیفی تحقیق برای نمونه‌گیری از روش گلوله برفی استفاده شد و خبرگان و متخصصان مرتبط با موضوع شناسایی شدند. تعداد ۸ الی ۲۰ نفر در روش نمونه‌گیری گلوله برفی برای نمونه کافی بود که در این تحقیق تعداد نمونه تا رسیدن به اشباع نظری ادامه داشت (۲۰ نفر). در بخش کمی جامعه آماری شامل مدیران عامل و کارشناسان شرکت‌های تعاونی استان ایلام به تعداد ۱۶۱۶ بود که به شیوه تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم، ۳۱۰ نفر با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شدند. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، در مجموع تعداد ۲۶۴ پرسش‌نامه قابل تجزیه و تحلیل بود.

پرسش‌نامه از دو نوع سؤال عمومی و تخصصی تشکیل گردیده که مبنای تهیه آن، بخش کیفی تحقیق بوده است. سؤالات عمومی شامل ویژگی‌های جمعیت شناختی اعضا مانند جنسیت، سن، میزان تحصیلات بوده و سؤالات تخصصی نظرات آنها را در مورد تأمین مالی بر اساس طیف لیکرت جمع آوری کرده است.

نتایج و بحث

یافته‌های بخش توصیفی تحقیق در زمینه بررسی ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان نشان داد که بیشتر آنها (۸۶ درصد) مرد و ۱۴ درصد زن بودند. میانگین سنی حدود ۳۸ سال بود که بیشتر آنها (۴۹ درصد) در طبقه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال قرار داشتند. مدرک تحصیلی پاسخگویان (۴۷ درصد) کارشناسی بود. جدول ۱ تاریخ توزیع و گردآوری پرسش‌نامه‌های هر دور را به همراه تعدادشان و جدول ۲ تعداد هر یک را به ازای پست سازمانی آنها نشان می‌دهد.

جدول ۱

دور	شناسایی اعضای پانل و تاریخ توزیع	گردآوری پرسش‌نامه‌ها			میانگین تعداد پیگیری از هر عضو (دفعه)
		تعداد	آخرین تاریخ	تعداد درصد	
اول	۱۰ تا ۱۳۹۵/۱۱/۲۰	۲۰	۱۳۹۶/۱/۲۱	۱۸	۹۰
دوم	۲۹ و ۱۳۹۶/۱/۳۰	۲۰	۱۳۹۶/۲/۷	۱۷	۸۵
سوم	۱۳ و ۱۳۹۶/۲/۱۴	۲۰	۱۳۹۶/۲/۱۸	۱۷	۸۵
چهارم	۲۴ و ۱۳۹۶/۲/۲۵	۲۰	۱۳۹۶/۲/۲۹	۱۶	۸۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۲

درصد	تعداد	دور	مرتبه علمی
۵/۵۵	۱	دور اول	مدیران
۵/۸۸	۱	دور دوم	
۰/۰۶	۱	دور سوم	
۰	۰	دور چهارم	
۰/۱۷	۳	دور اول	رؤسای ادارات
۰/۱۲	۲	دور دوم	
۰/۱۲	۲	دور سوم	
۰/۱۲	۲	دور چهارم	
۰/۳۹	۷	دور اول	کارشناسان
۰/۳۹	۷	دور دوم	
۰/۳۵	۶	دور سوم	
۰/۳۹	۷	دور چهارم	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

نتایج روش دلفی

در این پژوهش، روش دلفی در مجموع در چهار مرحله به انجام رسید که در این

بخش یافته‌های حاصل از هر مرحله به تفکیک ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج روش دلفی

دور چهارم	دور سوم	دور چهارم		دور سوم		دور دوم		دور اول		شرح عامل	بعد های اصلی تأمین مالی
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین		
درصد اعضای که ترتیب این عامل را مانند ترتیب گروه تعیین کرده اند											
۸۱/۰۹	۸۴/۳	۰/۴۴۳	۴/۶۵	۰/۴۴۵	۴/۶۵	۰/۳۶۲	۴/۸۷	۰/۳۶۷	۴/۸۷	استقراض نقدی	استقراض
۷۵/۸۱	۷۶/۵۶	۰/۴۳۵	۴/۵۰	۰/۳۵۶	۴/۷۰	۰/۴۵۶	۴/۷۰	۰/۴۵۲	۴/۷۰	وام های بلند مدت	
۷۱/۵۱	۴۷/۲۳	۰/۵۱۲	۴/۴۵	۰/۶۲۱	۳/۲۵	۰/۵۲۳	۳/۸۵	۰/۵۵۲	۴/۴۱	وام های کوتاه مدت	
۶۷/۱۶	۷۹/۱۲	۰/۶۰۷	۴/۱۲	۰/۴۰۹	۴/۲۱	۰/۵۰۸	۴/۲۱	۰/۵۱۲	۴/۰۸	انتشار اوراق قرضه دولتی	
۸۲/۴۳	۷۷/۱۸	۰/۵۲۱	۴/۶۱	۰/۳۲۷	۴/۷۶	۰/۴۱۵	۴/۶۸	۰/۴۱۵	۴/۵۸	انتشار اوراق قرضه مردمی	
۸۲/۴۳	۷۷/۴۱	۰/۵۰۲	۴/۶۲	۰/۳۲۶	۴/۶۵	۰/۴۱۸	۴/۶۸	۰/۴۱۲	۴/۵۸	بانک دولتی	
۷۴/۴۵	۶۸/۴۳	۰/۵۰۱	۴/۶۲	۰/۴۹۳	۴/۵۶	۰/۶۷۶	۴/۶۰	۰/۶۹۵	۴/۶۱	صندوق تعاون	
۸۲/۶۵	۸۱/۶۷	۰/۴۴۲	۴/۵۲	۰/۳۲۵	۴/۶۸	۰/۴۷۰	۴/۵۶	۰/۴۸۴	۴/۵۱	سرمایه شخصی	
۷۵/۱۶	۷۲/۶۴	۰/۵۱۴	۴/۵۴	۰/۵۰۴	۴/۲۵	۰/۶۶۰	۳/۵۴	۰/۵۸۱	۴/۴۲	ادغام تعاونی ها	
۶۸/۲۱	۷۳/۶	۰/۵۱۹	۴/۱۸	۰/۷۲۵	۴/۰۹	۰/۵۱۴	۴/۵۰	۰/۵۱۲	۴/۴۵	ایجاد شرکت بیمه تعاون	
۸۷/۴۱	۸۸/۵۴	۰/۶۱۱	۴/۶۵	۰/۴۳۷	۴/۲۵	۰/۵۲۳	۴/۶۳	۰/۵۱۲	۴/۶۹	فروش سهام	
۸۱/۹۵	۸۱/۲۰	۰/۵۱۴	۴/۵۲	۰/۴۱۵	۴/۴۵	۰/۵۵۷	۴/۱۲	۰/۳۱۲	۴/۵۰	ایجاد صندوق ضمانت اعتباری	
۸۳/۲۲	۸۱/۲۳	۰/۴۲۸	۴/۲۱	۰/۵۲۵	۴/۳۵	۰/۵۲۲	۴/۶۲	۰/۵۴۲	۴/۵۶	جذب عضو جدید	
۸۹/۵۲	۸۷/۶	۰/۴۳۲	۴/۷۶	۰/۳۴۵	۴/۲۳	۰/۴۶۵	۴/۷۲	۰/۴۶۲	۴/۷۴	تجدید ارزیابی دارایی	
۸۵/۱۲	۸۵/۴۵	۰/۵۱۶	۴/۲۵	۰/۷۶۴	۴/۱۶	۰/۵۱۲	۴/۵۲	۰/۵۱۲	۴/۵۱	افزایش سرمایه اندوخته ها	سیاست های حمایتی
۷۵/۴۹	۷۸/۳۹	۰/۳۵۶	۴/۷۸	۰/۴۸۹	۴/۵۶	۰/۴۸۹	۴/۵۶	۰/۵۴۵	۴/۶۵	دریافت یارانه	
۷۲/۱۶	۷۸/۶۵	۰/۵۱۵	۴/۴۹	۰/۴۰۵	۴/۵۶	۰/۵۱۰	۴/۴۵	۰/۵۶۵	۴/۵۳	کمک های بلا عوض	
۸۹/۴۵	۷۸/۶	۰/۴۳۸	۴/۴۸	۰/۳۸۵	۴/۷۸	۰/۴۶۱	۴/۸۵	۰/۴۶۵	۴/۷۴	معافیت مالیاتی	
۸۴/۱۲	۸۵/۶۴	۰/۵۱۶	۴/۵۲	۰/۷۵۲	۴/۱۲	۰/۵۱۲	۴/۵۲	۰/۵۱۴	۴/۵۴	معافیت عوارض	
۸۱/۹۶	۷۳/۲۵	۰/۶۲۶	۴/۵۳	۰/۴۷۸	۴/۱۲	۰/۵۳۹	۴/۱۲	۰/۵۳۹	۴/۱۲	تشویق صادرات	
۷۸/۹۶	۸۴/۷۵	۰/۵۲۶	۴/۶۱	۰/۵۲۱	۴/۵۶	۰/۵۰۲	۴/۷۸	۰/۴۵۵	۳/۹۴	تسهیلات صادراتی	
۷۱/۴۲	۷۸/۱۶	۰/۴۵۹	۴/۴۷	۰/۵۰۱	۳/۹۸	۰/۵۰۱	۴/۶۱	۰/۵۰۸	۳/۷۴	ایده پردازی	
۷۱/۲۳	۷۸/۳۰	۰/۵۰۴	۴/۳۶	۰/۵۳۲	۴/۶۵	۰/۷۳۲	۴/۲۲	۰/۵۸۵	۳/۵۶	آموزشی	
۷۱/۳	۷۹/۳۶	۰/۵۱۴	۴/۲۸	۰/۴۱۷	۴/۶۵	۰/۵۰۳	۴/۷۸	۰/۵۰۲	۴/۷۸	نوآوری	
۶۶/۵۹	۶۷/۶۲	۰/۵۱۲	۳/۷۳	۰/۵۱۶	۳/۸۳	۰/۷۰۷	۴/۸۳	۰/۶۹۷	۳/۸۳	فناوری	
۶۴/۹۶	۸۰/۲۵	۰/۴۱۴	۴/۰۲	۰/۴۲۶	۴/۳۶	۰/۴۶۲	۴/۳۳	۰/۴۸۵	۴/۳۳	فروش دارایی ها	

ادامه جدول ۳

۸۴/۲۶	۸۲/۵۳	۰/۵۱۳	۴/۲۵	۰/۴۲۸	۴/۷۴	۰/۴۲۷	۴/۷۵	۰/۴۸۷	۴/۷۶	تأمین مالی از دوستان و خانواده	مشاورتهای موردی
۶۷/۲۶	۶۷/۶۵	۰/۶۱۸	۴/۵۲	۰/۵۱۵	۴/۳۲	۰/۷۵۸	۴/۳۴	۰/۷۷۸	۴/۲۵	تأمین مالی از خیرین	
۶۶/۵۸	۷۱/۳۵	۰/۶۴۳	۴/۱۵	۰/۷۰۴	۴/۱۲	۰/۵۱۱	۴/۵۲	۰/۵۱۲	۴/۵۰	کانونهای محلی	
۷۵/۸۵	۷۵/۱۵	۰/۵۱۶	۴/۵۶	۰/۵۲۱	۴/۵۰	۰/۶۲۵	۴/۵۰	۰/۵۶۵	۴/۴۵	کارهای نوپا	
۶۳/۱۷	۷۴/۱۲	۰/۶۱۶	۴/۳۳	۰/۶۲۵	۴/۱۵	۰/۷۴۵	۴/۱۵	۰/۷۴۵	۴/۱۵	استفاده از خدمات مشاوره‌ای	
۷۰/۹۹	۶۹/۱۵	۰/۵۱۶	۴/۵۲	۰/۵۰۱	۴/۵۶	۰/۵۰۲	۴/۵۷	۰/۵۰۲	۴/۵۶	افزایش سهام اعضا	
۶۵/۷۷	۷۱/۳۷	۰/۶۴۳	۴/۱۵	۰/۷۸۶	۴/۱۷	۰/۵۱۲	۴/۶۰	۰/۵۱۵	۴/۶۰	سود انباشته	
۷۹/۲۳	۷۴/۸۷	۰/۵۱۳	۴/۴۵	۰/۵۰۲	۴/۳۸	۰/۴۷۹	۴/۲۳	۰/۵۸۴	۴/۲۳	تغییر در ارزش سهام	
۷۲/۱۹	۷۷/۶۸	۰/۴۸۵	۴/۲۷	۰/۵۰۵	۴/۴۶	۰/۴۷۵	۴/۵۷	۰/۴۸۵	۴/۵۷	آورده‌های نقدی	
۷۷/۱۴	۶۷/۲۵	۰/۶۱۷	۴/۲۰	۰/۶۹۸	۴/۲۵	۰/۵۴۵	۴/۲۵	۰/۵۴۵	۴/۲۵	اندوخته‌ها	
۶۴/۸۵	۶۷/۵۶	۰/۴۵۳	۴/۲۰	۰/۷۱۵	۴/۲۷	۰/۷۵۱	۴/۲۷	۰/۵۴۵	۴/۳۵	رفع محدودیت‌های قانونی	
۶۷/۶۴	۶۵/۲۵	۰/۴۵۶	۴/۵۲	۰/۴۴۵	۴/۸۰	۰/۴۳۸	۴/۸۰	۰/۴۵۸	۴/۸۰	کاهش دیوان‌سالاری	روش‌های نوین تأمین مالی
۶۲/۳۷	۶۸/۳۳	۰/۵۰۷	۴/۳۵	۰/۷۱۳	۴/۳۲	۰/۵۱۵	۴/۵۲	۰/۵۴۶	۴/۵۲	تأثیر نفوذ دیگران	
۷۵/۱۱	۶۴/۲۸	۰/۵۰۲	۴/۲۳	۰/۶۷۱	۴/۵۶	۰/۵۴۸	۴/۷۶	۰/۵۴۹	۴/۷۶	کاهش مشکلات وثیقه‌ای	
۶۸/۱۳	۸۲/۵۴	۰/۳۴۰	۴/۷۸	۰/۶۲۰	۳/۴۹	۰/۷۵۲	۳/۷۰	۰/۴۶۹	۴/۳۴	امنیت سرمایه	
۸۲/۴۰	۷۸/۶۱	۰/۶۰۲	۴/۷۲	۰/۵۷۸	۴/۶۳	۰/۶۱۷	۴/۵۲	۰/۶۱۷	۴/۵۲	ارتباط شرکت با سایر شرکت‌ها	
۷/۶۳۸۶	۷/۷۱۱۰	۰/۷۲۲		۰/۱۳۰۷		۰/۱۳۱۵		۰/۸۹۱		میانگین انحراف	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

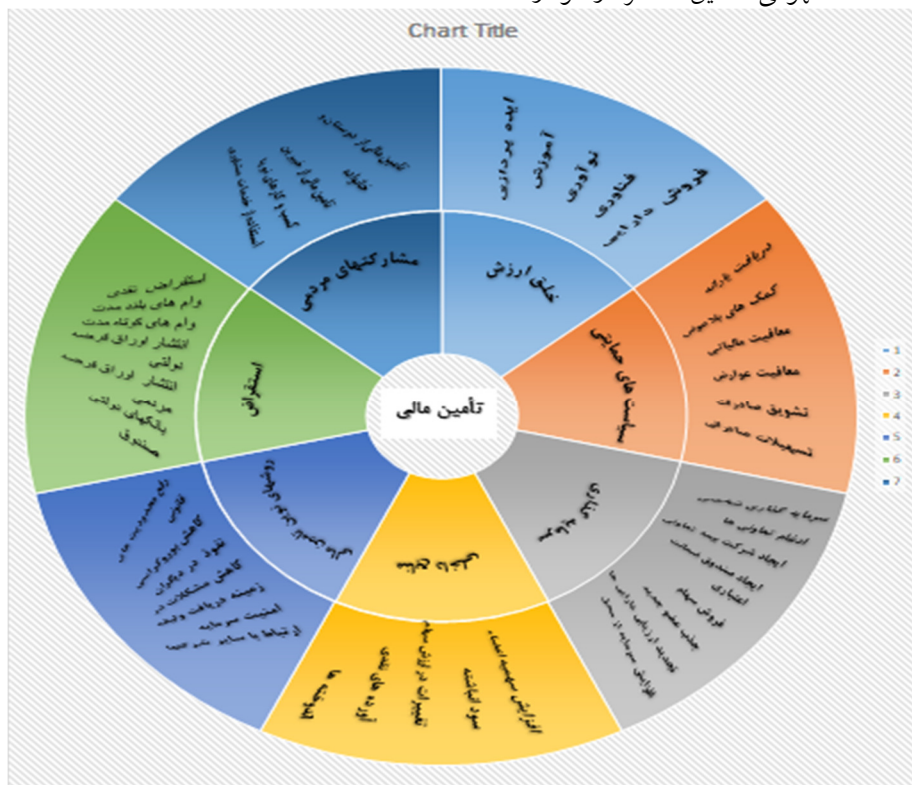
مدل مفهومی

مدل مفهومی^۵ تحقیق دنباله طبیعی طرح نظری مسئله تحقیق است که به صورت عملی

نشان‌ها و خط سیرهایی را به یکدیگر مرتبط می‌کند که نهایتاً برای اجرای کار مشاهده و تحلیل در

5. Conceptual Model

نظر گرفته خواهند شد. مدل مفهومی از مفاهیم و فرضیه هایی تشکیل شده است که با هم ارتباط تنگاتنگی دارند و مجموعاً چارچوب تحلیلی منسجمی را تشکیل می دهند. در حقیقت، مدل های مفهومی به صورت نمودار، متغیرهای تحقیق و روابط مابین آنها را مشخص می سازد. بنابراین، در تحقیق حاضر با تلفیق طراحی الگوی تأمین مالی شرکت های تعاون استان ایلام (که به مدد روش دلفی حاصل شد) مدل مفهومی تحقیق تدوین و به کمک آن سعی شد تا روابط میان متغیر شرکت های تعاونی به عنوان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل تحقیق (طراحی الگوی تأمین مالی) مشخص و تبیین شود. متغیر فضای تعاونی های استان ایلام، که یک متغیر میانجی است، از نقشی دوگانه برخوردار می باشد. این متغیر هم به عنوان متغیر وابسته و هم به عنوان متغیر مستقل ایفای نقش نموده است. مدل مفهومی تحقیق حاضر در نمودار ۱ نشان داده شده است.

نمودار ۱. طراحی الگوی تأمین مالی شرکت های تعاونی استان ایلام

ماخذ: یافته های تحقیق

نتیجه گیری و پیشنهادها

هدف اصلی تحقیق حاضر طراحی الگوی تأمین مالی شرکت‌های تعاونی استان ایلام بود. پس از استفاده از نظر خبرگان و تکنیک دلفی، که بعد از چهار دور اجماع حاصل شد، در نهایت، ۷ عامل اصلی و ۴۲ عامل فرعی (از مجموع ۹۶ عامل فرعی) شناسایی شدند. هفت عامل اصلی مؤثر در تأمین مالی شرکت‌های تعاونی عبارت بودند از: استقراض (شامل ۷ عامل فرعی)، سرمایه‌گذاری (شامل ۸ عامل فرعی)، سیاست‌های حمایتی (شامل ۶ عامل فرعی)، خلق ارزش (شامل ۵ عامل فرعی)، مشارکت‌های مردمی (شامل ۵ عامل فرعی)، روش‌های تأمین مالی داخلی (شامل ۵ عامل فرعی) و روش‌های نوین تأمین مالی (شامل ۶ عامل فرعی). در کل، می‌توان چنین نتیجه گرفت که تداوم و توسعه کسب و کارهای تعاونی توسط مدیران شرکت‌های تعاونی در سطوح مختلف نیازمند تدوین و اعمال ساز و کارهای حمایتی متعددی است و توسعه شرکت‌های تعاونی به میزان زیادی نیازمند سازماندهی ارتباط بین نظام‌های آموزشی و محیط کار و تسهیل روند قانونی راه‌اندازی شرکت‌های تعاونی و همچنین شناسایی و رفع موانع ساختاری و اداری است. در این باره باید گفت که اگر چه توسعه تأمین مالی شرکت‌های تعاونی نیازمند تمهیدات حمایتی ساختاری و سخت‌افزاری نظیر حمایت‌های مالی، تجهیزاتی و اصلاح روندهای قانونی است، دستیابی به اهداف توسعه در این زمینه نیز به تدوین برنامه‌هایی منسجم برای ارائه آموزش و مشاوره‌های مدیریتی و تخصصی به اعضای تعاونی‌ها نیاز دارد.

در ادامه، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه شده است:

- تشکیل مراکز مشاوره و توسعه تعاون در اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان می‌تواند زمینه ساز رفع ناکارآمدی تأمین مالی در شرکت‌های تعاونی باشد.
- سرمایه و منابع مالی سیاست‌های حمایتی و مشارکت مردمی تعاونی‌ها تقویت شود. افزایش سرمایه و سایر منابع مالی تعاونی‌ها باعث تقویت نقش سیاست‌های حمایتی و مشارکت‌های مردمی در پرداخت تسهیلات به منظور تأمین سرمایه در گردش، مخارج تأسیس و توسعه عملیات در مقایسه با نظام بانکی می‌شود.

- ضمن اختصاص وام‌های بانکی با بهره کمتر و دوره بازپرداخت طولانی تر برای این گونه شرکت‌ها، فرایند پرداخت این وام‌ها نیز کوتاه‌تر شود تا در زمان مناسب در اختیار افراد قرار گیرد. همچنین با توجه به اینکه بیشتر شرکت‌ها در زمینه وثیقه مشکل دارند، تدابیری در این باره و کاهش سخت‌گیری‌ها انجام شود. در این زمینه می‌توان شرکت‌های تازه‌تأسیس و دارای ایده‌های نوآورانه را در اولویت قرار داد.

- ایجاد صندوق‌های تعاون و امکان استفاده از اسناد نسبه یا مدت‌دار نیز می‌تواند به عنوان راهکارهای اثرگذاری برای تأمین مالی این شرکت‌ها مورد توجه قرار گیرد. نسبت به تقویت اصناف و اتحادیه‌ها و افزایش قدرت مالی و تصمیم‌گیری آنها برای حمایت و دفاع از حقوق خود اقدامات لازم انجام شود و شرایط برای استقلال تصمیم‌گیری و مالی این اتحادیه‌ها فراهم آید. همچنین نسبت به فراهم شدن زمینه حضور شرکت‌های تعاونی در بورس و کاهش مشکلات موجود در این زمینه - که موجب ایجاد و تقویت بورس‌های ویژه این گونه شرکت‌هاست - اقدامات لازم انجام شود.

- از آنجا که تأمین مالی از طریق آورده نقدی و مطالبات مالکان باعث افزایش حقوق صاحبان سهام و در نتیجه کل دارایی‌های یک شرکت می‌گردد و تأثیر گذاری این شیوه تأمین مالی بر بازده سهام شرکت‌ها در مقایسه با سایر روش‌ها بیشتر می‌باشد، لذا به استفاده از آن توجه شود.

- امکان استفاده از شیوه‌های مختلف تأمین مالی بلندمدت (مانند اوراق مشارکت، سهام ممتاز، سهام عادی) برای شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود.

- با توجه به اینکه بسته به نوع تعاونی و ابزارهای نوین مالی، مواردی باید در اساسنامه تعاونی‌ها تعیین و مشخص شود، مناسب است که کارشناسان اداره کل تعاون راهنمایی‌ها و مساعدت‌های لازم را در تدوین اساسنامه به تعاونی‌ها ارائه دهند.

- اداره کل تعاون استان و دستگاه‌های ذی‌ربط باید برای جذب نیروهای کارشناس و متخصص و بهره‌گیری از مشاوره فنی و مالی برای این شرکت‌ها اقدام نماید. با توجه به وجود تعداد زیاد دانش‌آموختگان رشته‌های مختلف، جذب این نیروها در شرکت‌های تعاونی می‌تواند بخش عمده‌ای از این مشکلات را برطرف کند.

- ایجاد بانک‌های تخصصی و ایجاد و گسترش منابع تأمین مالی غیردولتی، مؤسسات مالی خصوصی و تعاونی‌های اعتباری در کنار منابع دولتی می‌تواند در این زمینه اثربخش واقع شود.
- وضع قوانینی برای کاهش تعرفه‌های گمرکی و کاهش یا معافیت‌های مالیاتی برای این شرکت‌ها، زمینه فعالیت بین‌المللی و جذب سرمایه از منابع خارجی (که یکی از مشکلات این شرکت‌ها می‌باشد) را فراهم می‌کند.
- راهبرد مشخصی برای توسعه شرکت‌های تعاونی در نظر گرفته شود و بر اساس این راهبرد، انواع حمایت‌ها برای این تعاونی‌ها مشخص گردد.
- در زمینه استفاده از فناوری‌های جدید تولید و توزیع، باید حمایت‌های لازم از شرکت‌های تعاونی صورت پذیرد.
- مقدمات ایجاد زیرساخت‌های اطلاعاتی، حقوقی و قانونی برای استفاده از روش‌های مختلف تأمین مالی فراهم گردد.

منابع

- آقاجانی، ح.، عباسقلی پور، م. و الطافی، ش. (۱۳۸۹). بررسی روش‌های تأمین مالی در طرح‌های کارآفرینانه. سومین کنفرانس بین‌المللی توسعه نظام تأمین مالی در ایران، تهران.
- آقاجانی، ح.، عباسقلی پور، م. و فهیمی راد، م. (۱۳۹۲). تبیین روش‌های تأمین مالی طرح‌های کارآفرینانه. مطالعه موردی تعاونگران استان مازندران. فصلنامه تخصصی پارک‌ها و مراکز رشد، ۹(۳۶)، ۲۹-۳۶.
- اسلامی بیدگلی، غ. و مظاهری، ط. (۱۳۸۸). بررسی نظریه‌های توازی ایستا و سلسله‌مراتبی در تبیین ساختار سرمایه شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه تحقیقات حسابداری، شماره ۲، ۴-۲۱.

افجهای، ع. و سجادی نایینی، ع. (۱۳۸۹). بررسی و اولویت بندی انواع حمایت‌های دولتی از بنگاه‌های کوچک و متوسط (با تأکید بر دفاتر خدمات گردشگری شهر تهران). فصلنامه مطالعات گردشگری، شماره ۱۳، ۵-۱۱۲.

بیگدلو، م. (۱۳۸۳). بررسی منابع گوناگون تأمین مالی کارآفرینان. مجموعه مقالات اولین همایش ملی صنعت سرمایه‌گذاری مخاطره‌پذیر، تهران، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.

جعفری، ص.، احمدزاده فری، ی.، عبادی، م. و دولت آبادی، م. (۱۳۸۱). بررسی رابطه روش‌های تأمین مالی و بازده و قیمت سهام شرکت‌های بورس تهران. مجله دانشور، شماره ۵.

حسنقلی‌پور، ط. و آقازاده، ه. (۱۳۸۴). برنامه‌ریزی استراتژیک برای مؤسسات کوچک و متوسط. فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، ۲(۳۵)، ۶۵-۱۰۰.

حسینی، س. و سوری، ا. (۱۳۸۹). وضعیت تأمین مالی تعاونی‌ها و شیوه‌های تقویت آن. تهران: وزارت تعاونی، ۲۷-۲۸.

حسینی، س.، سوری، ا. و محمدی، ح. (۱۳۹۱). بررسی الگوها و استراتژی‌های نوین تأمین مالی شرکت‌های تعاونی در اقتصاد ایران. فصلنامه اقتصادی (رویکرد اسلامی- ایرانی)، ۱۲(۴۴)، ۷۳-۹۸.

خانی، ع.، افشاری، ح. و حسینی، م. (۱۳۹۲). بررسی تصمیمات تأمین مالی، زمانبندی بازار و سرمایه‌گذاری واقعی در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه مدیریت دارایی و تأمین مالی، شماره ۱، ۱۰۹-۱۲۲.

دادگر، ی. و نظری، ر. (۱۳۸۸). ارزیابی شاخصهای توسعه مالی در کنفرانس بین‌المللی توسعه نظام تأمین مالی در ایران. اولین کنفرانس بین‌المللی توسعه نظام تأمین مالی در ایران. تهران: مطالعات تکنولوژی دانشگاه صنعتی شریف.

زینال زاده، ا. (۱۳۹۰). تأمین مالی واردات، صادرات، پروژه‌ها. تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی.

شیخ، م.، دهقانی، ج. و راعی، م. (۱۳۹۲). تأثیر نرخ تورم بر تأمین مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه مدیریت دارایی و تأمین مالی، ۱(۲)، ۵۱-۶۸.

عطایی، ب.، ایزدی، ن. و یعقوبی فرانی، ا. (۱۳۹۵). مستند سازی تجربیات مدیریتی تعاونی‌های تولیدی موثق استان همدان. *تعاون و کشاورزی*، ۵ (۱۸)، ۱-۱۲۸.

فدایی واحد، م. و مایل، م. ر. (۱۳۹۳). اولویت بندی عوامل مؤثر بر تأمین مالی در ایران با استفاده از روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی. *فصلنامه سیاستهای مالی و اقتصادی*، ۲ (۶)، ۱۴۱-۱۶۰.

کردستانی، غ.، نجفی، ع. و مظاهر، ط. (۱۳۸۹). بررسی تأمین روش تأمین مالی بر بازده آتی سهام و پیشرفت حسابداری. *علوم اجتماعی و انسانی*، ۲ (۲)، ۷۵-۱۰۸.

محمدی، ح. (۱۳۸۸). مدیریت دولتی نوین و ضرورت حضور تعاونیها. *تعاون*، ۲۰ (۲۰۶)-۲۰۷، ۳۳-۳۷.

نامغ، پ. (۱۳۸۵). *مدیریت تعاونی‌ها*، تهران: انتشارات هستان.

نجفی، ب. (۱۳۸۸). تجربیات جهانی در زمینه نقش تعاونی‌ها در کاهش فقر و اشتغال زایی. *تعاون*، ۲۰ (۲۰۶-۲۰۷)، ۱-۲۰.

Afrasiabi, J., & Ahmadiania, H. (2011). How financing Effect on Capital structure: Evidence from Tehran Stock Exchange (TSE). *International Journal of Academic Research*, 3 (1), 253-260.

Asad Sadi, M., & Lftikhar, Q. (2011). Factors critical to the success of small-medium sized business marketing: a view from the tourism industry in Saudi Arabia, *African. Journal of Marketing Management*, 3(9), 226-232.

Choe, C. (2007). The political economy of SME financing and Japans regional bank problem. *Pacific-Basin Finance*, 15(7), 353-367.

Chaddad, F., & Michael, C. (2004). Understanding new cooperative models: an ownership rights topology of co-operative models. *Journal of Agricultural Economics*, 26, 348-360

- Chaddad, F., & Cook, M. L. (2003). *The Emergence of Non Traditional Cooperative Structures: public and private policy issues*. Kansas City, Missouri.
- Chung, K. J., Lin, S. D., & Srivastava, H. M. (2016). The complete and concrete solution procedures for integrated vendor-buyer cooperative inventory models with trade credit financing in supply chain management. *Applied Mathematics and Information Sciences*, 10(1), 155-171.
- Proença, P., Raul, Laureano, M. S., & Luis, M. S. (2014). Laureano, determinants of capital structure and the 2014 financial crisis: evidence from Portuguese SMEs, Lisbon, Portugal. Retrieved from www.sciencedirect.com
- Frank, M. Z., & Goyal, V. K. (2003). Testing the pecking order theory of capital structure. *Journal of Financial Economics*, Vol. 67: 217–248.
- Herrera, J. J. D, & Davó, N. B. (2016). From cooperative to hybrid organization: Internationalization. financing and crisis organizational management: policies and Practices in a Global Market (150-174),
- Janbaz, M. (2010). Capital structure decisions in the Iranian corporate sector. *International Research Journal of Finance and Economics*, Issue 58.
- Kim, J. (2014). *Public-private infrastructure cooperative: new infrastructure financing paradigm*. Transportation Research Record (pp. 136-143),
- Raja, J. S., & Kumar, A. (2008). SME entrepreneurship, firm performance and corporate governance practices in Indian service firms. *Journal of Services Research*, 7(2), 100-113.

- Menyaha, K., Nazlioglu, S., & Wolde-Rufael, Y. (2014). Financial development, trade openness and economic growth in African countries: new insights from a panel causality approach. *Economic Modelling Elsevier*, P 386-394.
- Lin, C., Ma, Y., & Xuan, Y. (2011). Ownership structure and financial constraints: evidence from a structural estimation. *Journal of Financial Economics*, 102(2), 416-431.
- Ziramba, O. E. (2014). *Domestic resources for development Financing in Namibia Constraints and Opportunities*. Published by UNDP - International Policy Centre for Inclusive Growth. P 1-20.
- Pachón, L. Á. S., (2016). Alternative financing instruments for Spanish cooperative. *Revista de Estudios Cooperativos (REVESCO)*, 122, 285-313
- Sun, L. (2013). Relationship between inflation News and high frequency Stock.
- Shah, S., Amjad, S., Hasnu, S. & Amir Shah, S.M. (2010). Financing the current assets: approach followed by small and medium enterprises in Pakistan. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in business*, 2(7), 136-144.
- Chang, S. (2015). *Financial Crisis and Transformation of Korean Business Groups*. Cambridge University Press.
- Perić, T., & Babić, Z. (2016). Financial structure optimization by using a goal programming approach. *Croatian Operational Research Review*, 3(1), 150-162.

Vinso, J. (2016). Financial planning for the multinational corporation with multiple goals. *Journal of International Business Studies*, 13(3), 43-58.

